

Porodica kao razlog za ostanak, odlazak i povratak:

karakteristike porodičnog sistema, porodični odnosi,
privrženost i percepcija podrške kao psihološke determinante
odluke o ostanku, odlasku ili povratku u Bosnu i Hercegovinu

Voditelj projekta: Dr.sc. Ljubica Tomić Selimović, van.prof.

Projektni tim

- **Voditelj projekta:** dr.sc. Ljubica Tomić Selimović, van.prof.
- **Mladi istraživač:** MA Senada Mujić, v.ass.
- **Istraživači:**
  - Dr.sc. Alija Selimović, van.prof.
  - Dr.sc. Erna Emić, van.prof.
  - Dr.sc. Melisa Husarić, van.prof.
  - Dr.sc. Andrej Simić, v.ass.

Problem istraživanja

- > Migracije imaju dugu povijest, a danas, u eri globalizacije, digitalizacije, transparentnosti i dostupnosti informacija i uklanjanju barijera za mobilnost ljudi, postaju fenomen koji izravno utiče na razvoj, ali istovremeno reflektira obilježja razvoja skoro svake zemlje u svijetu.
- > Nakon velikih migracijskih promjena u periodu rata u BiH 1992-1995, zadnjih godina broj iseljavanja iz naše zemlje bilježi trend rasta.
- > Najkonzervativnije procjene govore da bar jedna trećina osoba rođenih u BiH živi u inostranstvu (Idemudia & Boehnke, 2020; Trauner & Neelsen, 2017), što je **značajno više od "svjetske stope" od 3,2% populacije** koja živi izvan zemlje porijekla (United Nations, 2013).
- > Nešto realnije procjene poput one Svjetske banke procjenjuju da je oko 44.5% stanovništva naše zemlje iseljeno u inostranstvo što **BiH pozicionira na 16. mjesto u svijetu po procentu broja iseljenog stanovništva**, a na **drugo mjesto u Evropi** (Migration and Remittances Factbook, 2016).

Faktori emigracije

Mladi i obrazovani ljudi kao i cijele porodice ne napuštaju samo Bosnu i Hercegovinu, oni odlaze i iz drugih, čak i razvijenijih ili socijalno stabilnijih društava.

Međutim kada pogledamo motive odlaska evidentna je veoma **bitna razlika:**

- ✓ iz **Bosne i Hercegovine** oni **odlaze iz potrebe** – jer ne mogu naći zaposlenje, zasnovati porodicu ili zadovoljiti svoje egzistencijalne potrebe, kao i usljed činjenice da vladajuće elite godinama održavaju konfliktno političko stanje i neprijatnu atmosferu nesigurnosti, straha i sl.,
- ✓ dok mladi ljudi koji napuštaju **razvijena društva** prosto traže **uslove koji će biti bolji od dobrih uslova kakve već imaju** (FES, 2018, str. 11–12).

Faktori emigracije

- > U istraživanjima koja su pokušala mapirati razloge za emigraciju iz Bosne i Hercegovine utvrđeno je da se motivi emigriranja glede BiH mogu podvesti pod uobičajene **push i pull faktore** koji se fokusiraju na evaluaciju određenih karakteristika u zemlji porijekla i zemlji emigracije.
- > Među najčešće **push faktore** spadaju uticaji kao što su **nezaposlenost i siromaštvo**, dok
- > razlozi za emigraciju kao što su „**bolja budućnost za djecu**“ ili „**dobre prilike za zaposlenje**“ predstavljaju najdominantniju kategoriju **pull faktora**.

Faktori emigracije

Ono što je evidentno u nalazima istraživanja je da se **porodica javlja i kao push i kao pull faktor, ovisno o tome da li je riječ o emigraciji ili povratnoj emigraciji, kao i o samoj namjeri odlaska, ostanka ili povratka.**

Stoga je opravdano postaviti sljedeća pitanja:

- > U kojoj mjeri vrijednosti porodice i vezanost za istu imaju značaja za odluku za ostanak u zemlji?**
- > Da li i u kojoj mjeri funkcionalnost i kohezivnost porodice utiču na odluku o emigraciji?**
- > Kako afektivna vezanost i privrženost članovima porodice doprinose odluci o odlasku, ali i ostanku i povratku u domovinu?**
- > Da li možemo govoriti o "porodičnom migracionom profilu": specifičnim karakteristikama porodičnog sistema koja ga čini spremnijim/voljnijim za emigraciju u drugu zemlju?**

Cilj istraživanja

π

Kako bi se adekvatno obuhvatio definirani problem istraživanja, nužno je posmatrati ga nekoliko različitih razina iz kojih proizilaze i osnovni ciljevi projekta.

1

- **Na prvoj razini sagledat će se potencijalni uticaja porodičnih faktora na formiranje emigracionih planova.**

2

- **Na drugoj razini utvrdit će se hijerarhija porodičnih i interpersonalnih faktora u predikciji spremnosti za emigraciju.**

Cilj istraživanja

- > Stoga je osnovni cilj ovog istraživačkog projekta **odrediti migracijske motivacije i aspiracije, te ispitati njihovu povezanost sa porodičnim faktorima.**
- > Ispitat će se da li su i na koji način **porodični faktori koji se odnose na strukturu porodičnog sistema, funkcionalnost porodice i porodičnu kohezivnost, afektivnu vezanost i privrženost članovima porodice, odnose u porodici i percipiranu porodičnu podršku povezani sa odlaskom iz BiH, ostankom u BiH ili potencijalnim povratkom u BiH onih koji su emigrirali.**

Hipoteza

π

Hipoteza

π

U ovom istraživačkom projektu polazi se od pretpostavke da će:

- > porodični faktori kao što su: struktura porodičnog sistema, funkcionalnost i kohezivnost porodice, afektivna vezanost i privrženost članovima porodice, te percipirana porodična podrška**
- > biti povezani sa emigracijom ili namjerom za emigraciju, ali i ostankom u domovini kao i povratkom onih koji su emigrirali.**

Hipoteza

- > Na bazi dosadašnjih nalaza centralna pretpostavka ove studije bit će da će **struktura porodičnog sistema, odnosi u porodici i porodična sigurnost biti najznačajniji prediktor emigracije ili namjere o iseljavanju**, a da će **kohezivnost porodice i afektivna vezanost i privrženost prema članovima porodice biti najpostojaniji faktor povezan sa željom da se ostane ili vrati u domovinu.**
- > Očekuje se da će **karakteristike ličnosti članova porodice zajedno sa ekonomskim faktorima statistički značajno doprinosti klasifikaciji osoba koje su sklone emigraciji.**

Metod istraživanja

π

Metod istraživanja

Istraživanje će činiti teorijski i empirijski dio.

- > **Teorijski** dio podrazumijeva analizu relevantne literature koja je specifično vezana za problem istraživanja.
- > **Empirijski** dio istraživanja će biti sproveden etapno u skladu sa dinamikom prikupljanja ispitne građe.
- > Cjelokupno istraživanje bit će provedeno u dva dijela: **predistraživanje** (koje je već obavljeno) i **glavno istraživanje**.
- > Nakon adaptacije mjernih instrumenata na osnovu rezultata predistraživanja obaviti će se terenski dio istraživanja, koji će uključiti intervju i anketiranje.

Uzorak

π

Uzorak ispitanika činit će državljani BiH oba spola. Za potrebe projekta istraživanje će biti usmjereno **ka četiri ciljne grupe:**

- osobe rođene u BiH, koje sada borave u inostranstvu – trajno ili privremeno
- osobe koje su rođene i žive u BiH, koje imaju emigrantske aspiracije, tj. namjeravaju trajno ili privremeno napustiti BiH
- osobe koje su rođene i žive u BiH, koje nemaju emigrantske aspiracije tj. ne namjeravaju napustiti BiH
- osobe rođene u BiH, koje sada borave u inostranstvu koje imaju aspiracije za povratnu emigraciju, tj. namjeravaju trajno ili privremeno vratiti se u BiH

>

Uzorak

- > **Glavni uzorak** činit će **500 ispitanika**, dok će
- > **sekundarni namjerni uzorak** činiti **ispitanici koji su iskazali namjeru iseljenja iz BiH i oni koji su već emigrirali**, a sa kojima će biti proveden naknadni **face to face kvalitativni intervju**.
- > **Osnov za provođenje intervjua je dublja analiza stanja i iskustava potencijalnih emigranata kako bi se stekao bolji uvid u izazove i dileme osoba koje inkliniraju emigraciji.**

Mjerni instrumenti

π

- > Za potrebe studije bit će korišteni sljedeći psihološki mjerni instrumenti:
- > ***Upitnik ličnosti velikih pet (Big Five Inventory - BFI, John, Donahue, & Kentle, 1991)***
- > ***Skala procjene porodične kohezivnosti i adaptibilnosti - FACES IV (Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scales, VERSION IV - FACES IV, Olson, 2011)***
- > ***Inventar iskustva u bliskim vezama (Experiences in Close Relationship Inventory, Brennan i sar., 1998)***
- > ***Schwartzov upitnik vrijednosti (Portrait Value Questionnaire - PVQ- 21, Schwartz, 2003)***
- > ***Multidimenzionalna skala percipirane socijalne podrške (The Multidimensional Scale of Perceived Social Support - MSPSS, Zimet, Dahlem, Zimet, Farley, 1988)***
- > ***Skala subjektivnog blagostanja (The Satisfaction with Life Scale, Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985)***
- > ***Upitnik demografskih i stavskih varijabli***

Proces prikupljanja podataka

- > Podaci prikupljeni od glavnog uzorka biće prikupljeni preko komercijalnog online servisa „1ka“ ([https://www.1ka.si/.](https://www.1ka.si/))
- > na kome će biti predstavljeni mjerni instrumenti korišteni u ispitivanju.

Statistička analiza

- > Osim deskriptivne statistike biće korištena **logistička regresija ili metod potpornih vektora** (u zavisnosti od distribucije podataka).
- > Pored toga planirana je primjena **faktorske analize**.
- > **Obrada i vizuelizacija podataka** biće provedena u sklopu statističkog paketa **R** i **CAMCI-Research softwera** (Computer Assessment of Memory and Cognitive Impairment).

Očekivani rezultati istraživanja:

Očekuje se da će istraživanje koje predstavlja okosnicu ovog istraživačkog projekta imati veoma

- **važne implikacije na konceptualni status emigracije i**
- **doprinijeti razumijevanju emigracije kao važnog društvenog fenomena, kao i**
- **mapiranju onih porodičnih faktora koji pospješuju odluku o odlasku, ali i**
- **faktora koji bi doprinijeli ostanku u Bosni i Hercegovini ili povratku onih koji su emigrirali.**

Očekivani rezultati istraživanja:

π

Očekujemo da će na bazi dobijenih rezultata biti moguće

- **ponuditi program koji bi mogao pomoći u kreiranju plana prevencije daljnjeg osipanja najvitalnijeg dijela stanovništva BiH, te**
- **izradu smjernica koje će povećati rezilijentnost mladih i smanjiti tendenciju neadaptivnih strategija suočavanja sa problemima.**

Program istraživanja/realizacije projekta po mjesecima

π

Planirana aktivnost	I	II	III	IV	V	VI
Prikupljanje i analiza relevantne literature i teorijska analiza						
Glavno istraživanje: Terenski rad, prikupljanje podataka, anketiranje i intervjuiranje ispitanika						
Obrada, analiza i interpretacija rezultata istraživanja						
Prezentiranje						

HVALA NA PAŽNJI!